

Ehtoollisaineet ja niiden jälkikäsittely

1 Kor 11

23. Olen saanut Herralta tiedoksi tämän, minkä olen myös opettanut teille: Herra Jeesus sinä yönä, jona hänet kavallettiin, otti leivän,

24. kiitti Jumalaa, mursi leivän ja sanoi: "Tämä on minun ruumiini, joka annetaan teidän puolestanne. Tehkää tämä minun muistokseni."

25. Samoin hän otti aterian jälkeen maljan ja sanoi: "Tämä malja on uusi liitto minun veressäni. Niin usein kuin siitä juotte, tehkää se minun muistokseni."

26. Niin usein kuin te syötte tätä leipää ja juotte tästä maljasta, te siis julistatte Herran kuolemaa, siihen asti kun hän tulee. (1 Kor 11)

1 Kor 11

- kaiken perustus on Herran asettama ateria, jonka varhaisin maininta on Paavalin kirjeessä korinttilaisille
- asetussanat mainitaan myös kolmessa evankeliumissa
- kyseessä oli juutalainen pääsiäisateria, jonka isäntänä Jeesus toimi, toimittaen myös ruuan siunaamisen ja siinä yhteydessä asettaen Herran Pyhän Ehtoollisen
- on huomattava, että käytössä ei ollut Diakonissalaitoksen öylättejä eikä Merimieskirkosta hankittua Malaga-punaviiniä, saati korporaaliliinaa...

Apt 2

46. Joka päivä he uskollisesti kokoontuivat temppeliin, ja kodeissaan he yhdessä mursivat leipää ja aterioivat riemullisin ja vilpittömin mielin.

47. He ylistivät Jumalaa ja olivat koko kansan suosiossa, ja päivä päivältä Herra liitti heidän joukkoonsa niitä jotka pelastuivat. (Apt 2)

Apt 2

- Ehtoollista nimitettiin leivän murtamiseksi eli todella murrettiin yhteisestä leivästä; sisältää paljon symboliikkaa
- Kristus – yhteinen leipä
- Kristuksen ristinkuolema - leivän murtaminen
- Leivän murtamista vietettiin myös kodeissa

Joh 6

11. Jeesus otti leivät, kiitti Jumalaa ja jakoi leivät syömään asettuneille. Samoin hän jakoi kalat, ja kaikki saivat niin paljon kuin halusivat.

12. Kun kaikki olivat kylläisiä, Jeesus sanoi opetuslapsilleen: "Kerätkää tähteeksi jääneet palaset, ettei mitään menisi hukkaan." (Joh 6)

Joh 6

- "kenttäehtoollinen" leivällä ja kalalla; huomioitavaa myös jälkikäsitteily: tähteeksi jääneitä ei heitetty roskakoriin, vaan kerättiin talteen ja varmaankin jaettiin myöhemmin tarvitseville

Vanha ehtoolliskäytäntö

- suntio asetti valmiiksi alttarille leivät pateenille ja viinin kalkkiin
- jos ehtoollisaineet loppuivat pateenilta / kalkista, pappi lisäsi niitä leipärasiaista ja viinikannusta ilman asetussanoja tms.
- ehtoollisen vieton jälkeen jäljelle jääneet leivät ja viini laitettiin takaisin muiden, siunaamattomien ehtoollisaineiden kanssa

Uudet ohjeet

- Suntio asettaa alttarille tyhjät pateenin ja kalkin
- Ehtoollisen kattava pappi asettaa keskelle alttaria korporaaliliinan ja siirtää säilytysrasiasta sopivan määrän leipiä pateenille ja tarvittaessa korporaaliliinalle
- Ja kaataa kannusta viiniä sopivan määrän kalkkiin..

Uudet ohjeet

- Tulee pyrkiä siihen, että ehtoollisaineet käytetään loppuun ehtoollisen aikana
- Jos konsekroituja elementtejä jää hieman yli, ne nautitaan loppuun ehtoollisen jakamisen päätyttyä tai sakastissa messun jälkeen
- Jos niitä jää yli paljon, voidaan säilyttää myöhempää käyttöä varten; niitä ei tarvitse enää konsektoida uudelleen
- Voidaan jakaa sairaan ehtoollisella (diakoni)

Onko oppi muuttunut?

- Uuden tutkimuksen ja ekumeenisten neuvottelujen kautta on tultu yhä enemmän tietoisiksi luterilaisen jumalanpalveluselämän vanhakirkollisista ja katolisista juurista ja se näkyy jp-uudistuksessa
- Lutherilla linjanvetoa kahteen suuntaan: katolinen messu-uhri- ja muuttumisoppi ja ehtoollisaineiden palvonta messun ulkopuolella ja toisaalta zwingliläinen "sakramentin halveksunta"

Onko oppi muuttunut?

- Keskeinen kysymys: Onko Kristus läsnä siunatussa leivässä ja viinissä vain ehtoollisenvieton aikana (in usu) vai myös sen jälkeen?
- Katolinen muuttumisoppi vrt. luterilainen reaalipreesens
- Koska reaalipreesens päättyy?
- Onko aikaisemmin nautittu todellista ehtoollista, kun ei ole siunattu lisättyjä leipiä?

Lutheria

- Tapaus Besserer ja Lutherin kommentti; siunattuja ja siunaamattomia elementtejä ei pidä sekoittaa keskenään
- Tapaus Wolfrenius; kysymys Kristuksen sakramentaalisen läsnäolon päättymisestä
- "Sakramentti pitää toimittaa ja viettää niin, että ei ollenkaan tarvitse esittää kysymyksiä, joihin emme osaa vastata"
- Ehtoollista ei ole annettu palvottavaksi jumalanpalveluksen ulkopuolella

Alkukirkon elämää

- Toisella kristillisellä vuosisadalla ilmeni seurakunnissa halua nauttia ehtoollista useammin kuin vanhan kirkon aikana yleisesti oli tapana; ehtoolliselle osallistuneet ottivat kotiin mukaansa siunattua ehtoollisleipää ja nauttivat sitä kotiehtoollisena jopa päivittäin
- 500-luvulla käytäntö hävisi lukuun ottamatta sairaan ja kuolevan ehtoollisia
- Syynä mm. pelko ehtoollisaineiden taikauskaisesta väärinkäytöstä ja ehtoollisenviättökertojen lisääntyminen seurakunnissa ja yleinen ehtoolliselle osallistumisen vähentyminen

Alkukirkon elämää

- Samaan aikaan kun kotiehtoollinen hävisi, ryhdyttiin viikolla viettämään ehtoollista, jossa käytettiin aikaisemmin siunattuja ehtoollisaineita
- "Aikaisemmin pyhitettyjen ehtoollisaineiden liturgia" on säilynyt ortodoksikirkoissa; katolisessa kirkossa pitkäperjantaina
- Uskonpuhdistuksen myötä protestanttisissa kirkoissa luovuttiin käyttämästä aiemmin siunattuja ehtoollisaineita erillisissä palveluksissa

Alkukirkon elämää

- Wittenbergissä siunatut ehtoollisaineet käytettiin loppuun saman tien
- Ruotsi-Suomen kirkkojärjestys 1571: "Se mitä jää jäljelle, on säilytettävä sopivassa paikassa niin kauan, kunnes sitä jälleen tarvitaan seurakunnassa"
- V 1686 kirkkolaki: "mitä ylizen jää, pitä tallella pandaman"
- Turun piispa Eskil Petraeus vaati, että jäljelle jääneet ehtoollisaineet oli säilytettävä toisella kerralla käytettäväksi (myös sairaan ehtoollinen mahdollinen)

Piispainkokous 1978

- Ehtoolliskannua saa pitää viinin säilytysastiana vain ehtoollisen vieton ajan. Sen jälkeen viinin kaadetaan säilytykseen varattuun astiaan tai poistetaan käytöstä
- Yhteismaljassa ollutta viiniä ei saa panna takaisin viinikannuun tai säilytykseen, vaan se poistetaan käytöstä
- Kalkkiin jääneen viinin kaataminen saniteettitilojen altaisiin (viemäriin) torjutaan
- Yksi käytäntö on ollut kaataa viini kirkon kivijalkaan

Summa summarum

- Ehtoollisoppi ei ole muuttunut, käytäntöön on tullut uusia ohjeita, taustalla jumalanpalvelusuudistus, tutkimustieto ja ekumenia
- Siunatut ja siunaamattomat aineet säilytetään erillään
- Siunatut aineet voidaan joko nauttia loppuun messun jälkeen tai säilyttää seuraavaa kertaa varten tai jakaa sairaan ehtoollisena (diakoni)
- Uudet käytännöt korostavat luterilaista reaali-presens-oppia: Kristus on todella läsnä siunatussa leivässä ja viinissä
- "Sakramentti pitää toimittaa ja viettää niin, että ei ollenkaan tarvitse esittää kysymyksiä, joihin emme osaa vastata"

Augsburgin tunnustus

- X Herran ehtoollinen
  - Herran ehtoollisesta seurakuntamme opettavat, että Kristuksen ruumis ja veri ovat ehtoollisessa todella läsnä ja jaetaan niille, jotka sen nauttivat. Toisin opettavat ne hylkäävät.
- muistettava pääasia kaikenlaisten käytännön ohjeitten keskellä!!!

Esille nousseita kysymyksiä ja näkökulmia

- Pudonneitten öylättien käsittely; esim liottaminen ehtoollisviiniin tai polttaminen
- Alkoholittoman viinin hankinta; ns. alkoholittomassakin on vähän alkoholia, erilaisia rypäleistä valmistettuja mehuja saatavilla
- Gluteenittoman leivän käsittely; sietävyydessä ei aste-eroja
- Käsihygienia; ehtoollisen jakajien muistettava

Lähteet:

- Palvelkaa Herraa iloiten. Jumalanpalveluksen opas. Kirkkohallitus 2009.
- Vietämme ehtoollista. Näkökohtia ehtoolliskäytäntöjen kehittämiseen ja ehtoollisen jakamisessa avustavien perehdyttäminen. Kirkkohallitus 1998.
- Luther ja ehtoollisaineet. Erkki Koskenniemi. <http://sley.fi/luennot/ESITYS/LutherEK.html>
- Piispankokouksen pöytäkirjat 8.-9.9.2009.
- TT Jari Jolkkosen ja TT Sini Hulmin keskustelu Kotimaa 24 18.6.2011.